

Leefregels, waarom

INFORMATIEF

Tien Geboden, tien leefregels, tien richtingwijzers. Wat kunnen en willen jongeren ermee? In deze GR!P vind je handreikingen voor programma's over alle tien de geboden, maar we lichten ook enkele geboden eruit, waar een hele avond mee gewerkt kan worden. Maar nu eerst een stukje geschiedenis.

Regels en afspraken zijn nodig om een maatschappij draaiende te houden. Hoe is dat heel vroeger eigenlijk begonnen, vraag je je af. Er moet toch daarvoor een tijd geweest zijn zonder recht en zonder wetten? Hier volgt een kleine ontdekkingstocht.

De eerste afspraken

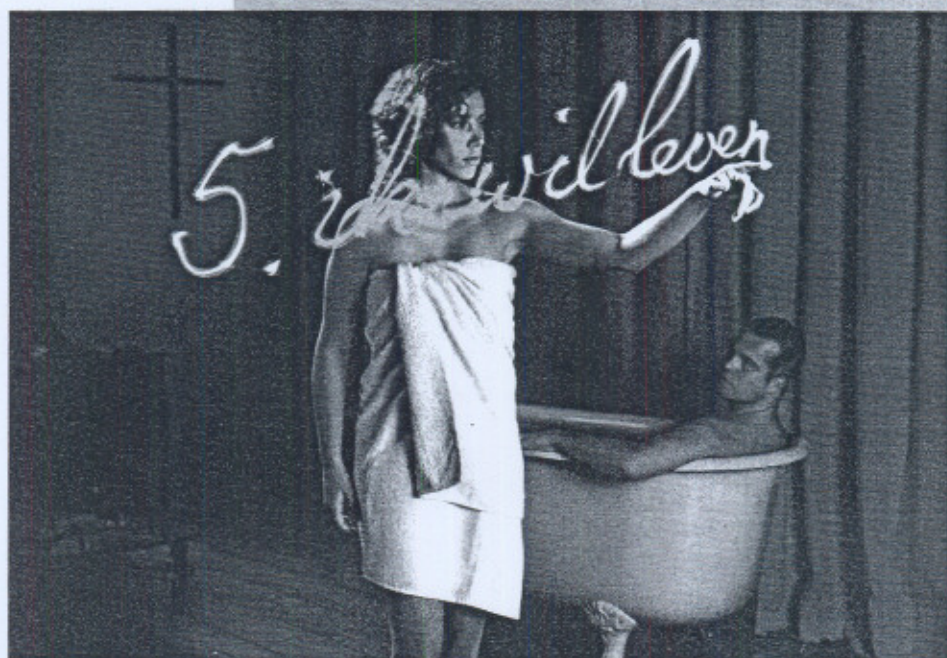
We gaan even terug naar de prehistorie. Jacht was van levensbelang voor de prehistorische mens. Geen buit betekende: geen eten. Geen eten betekende dat je na verloop van tijd verzwakte, en dan werd het nog moeilijker om een dier te pakken te krijgen. Bovendien ving je in je eentje vaak alleen maar kleine dieren: hazen, konijnen, misschien soms een hert. In groepen jagen op grotere, gevaarlijker dieren, had dan ook heel wat voordelen. Alleen, en nu komt het: daar had je afspraken voor nodig. En goede ook: 'Als jullie het dier opjagen, dan staan wij verderop klaar om het te doden!' Je kunt je er van alles bij voorstellen als dergelijke afspraken verkeerd begrepen werden of verkeerd werden uitgevoerd. Daarna moest je voor een volgende keer betere afspraken maken. Ook over het verdelen van de buit moesten afspraken komen. Wie krijgt het meeste? Degene die het dier uiteindelijk gedood heeft? Of degene met het grootste gezin? Afspraken maken houdt overleg in.

Wat is rechtvaardig?

Voor overleg moet je kunnen nadenken. Dat lijkt logisch. Maar het geeft wel het verschil aan tussen mens en dier. De mens is zich bewust van wat er gebeurt, kan plannen en kan erover nadenken. Ook heeft de mens 'kennis van het goed en het kwaad'. Er is geen enkel dier dat denkt: Dat was eigenlijk een rotstreek van mij toen ik die ander z'n buit afhandig maakte. Hij heeft nota bene een groot gezin! Mensen denken dat soort dingen wel. Mensen zijn (meestal) betrokken op elkaar. Mensen kunnen medegevoel hebben. Het is bekend dat in de vroege prehistorie mensen na een gecompliceerde beenbreuk soms nog vele jaren hebben geleefd en dus weer redelijk goed genezen waren. Dat houdt in dat andere mensen, misschien familie, deze patiënten lange tijd verzorgden. Medegevoel is dan ook het begin van uitgebreidere regels. Je laat zieken, zwakken, verlamden niet aan hun lot over, maar geeft ze te eten. Ondanks dat ze niet meegeholpen hebben bij de jacht om het voedsel te krijgen. Zo werden afspraken in de loop van de tijd vanzelf regels: Wat is rechtvaardig en wat niet? En die regels werden tenslotte opgeschreven.

Een 'levensbelijdenis'

Uit het oude Egypte zijn heel wat grafchriften bekend met een soort

auteur: Henk Stel

beeld: KRO, Karen van den Berg/PKN

zijn die er eigenlijk?

'levensbelijdenis' erop. Bijvoorbeeld: 'Ik heb nooit een arme zwerver beroofd, nooit een verlamde aangevallen, nooit kwaad gesproken over een ander; ik heb nooit met opzet iemand gedood, nooit de spullen van een arme man begeerd, nooit valse dingen over een ander gezegd of geschreven; ik heb nooit met valse gewichten iets voor een ander afgewogen, nooit een grenssteen van mijn land verlegd, nooit een belofte verbroken, en als ik een eed aflegde dan heb ik mij daaraan gehouden.' Deze belijdenis was om de goden gunstig te stemmen. Vooral de goden die na je dood moesten beslissen of je ziel eeuwig door mocht leven. Nu kunnen we aan deze belijdenissen duidelijk zien hoe de mensen in die tijd dachten over goed en kwaad. Bijvoorbeeld: Wat van mij is, is van mij en mag niet zomaar door een ander worden ingepikt! Als je dit soort teksten vergelijkt met de Tien Geboden, dan vind je heel wat overeenkomsten. Ook uit het oude

Babylon zijn dit soort teksten bekend. Daarnaast bestonden er ook wetboeken, met een indicatie over de straf die je kreeg als bewezen was dat je een wet had overtreden. Dergelijke teksten vind je trouwens ook in de bijbel. Lees Deuteronomium 24 maar eens door!

De chaos tegengaan

Hoe ingewikkelder de maatschappij, hoe meer vraag er komt naar regels en wetten die gelden voor iedereen. Wetten om mensen, dieren en bezittingen te beschermen. Regel, orde en rechtvaardigheid was (en is nog steeds) de basis van een goede en veilige maatschappij. Niet zo bekend is

Geraadpleegd, o.m.

- *Judgement of the Pharaoh. Crime and punishment in ancient Egypt.*

Joyce Tyldesley, London, 2000.

- *Schrijvend Verleden, documenten uit het oude Nabije Oosten vertaald en toegelicht.*

K.R. Veenhof, Leiden, 1983.

- *Life in Ancient Egypt.* Adolf Erman, New York, 1971.

dat het oude Egypte uitstekende wetten had, bijvoorbeeld bij een scheiding. De vrouw kreeg niet alleen het geld terug dat ze bij het huwelijk had ingebracht, maar ook de helft van dat wat er tijdens het huwelijk was bijgekomen! En ook de alimentatie was goed geregeld.

De Egyptenaren hadden zelfs een godin die stond voor alles wat geordend was: goed, eerlijk, rechtvaardig, oprecht en standvastig. Dat was de godin Ma-at. Zij was het symbool van een land waarin orde heerst. Want zonder afspraken, regels en wetten is er chaos. Zo is het ook met de Tien Geboden. Dat zijn géén bevelen die je in de hoek drijven: Gij zult niet dit, gij zult niet dat! Het zijn veel eerder regels om de chaos tegen te gaan. Zodat je in vrede en vrijheid en in vertrouwen naast elkaar kunt leven.

Manier van leven

Het gaat om een life-style, een manier van leven. Als je gelukkig en in vrijheid wilt leven, kies je voor eerlijkheid en rechtvaardigheid. Om 'lekker te kunnen leven' zie je af van liegen, stelen en echtbreken. Op die manier bieden leefregels leefruimte.

Draai ze eens om en je merkt dat er chaos ontstaat: Je mag best doden, je mag best echtbreken, je mag best liegen, enz. Heel wat soaps putten uit deze 'anti-Tien Geboden'. Maar simpel gezegd: het is een zootje, een chaos! Om dezelfde reden kom je in onze maatschappij niet alleen landelijke wetten en regels tegen, maar ook regels op school of op je werk, regels thuis, regels op de weg en regels als je uitgaat. De meest gehoorde zin bij overlast van burens: 'Als we allemaal zo zouden doen, wordt het een puinhoop!' Zijn er andere regels te bedenken dan de Tien Geboden? Zet een groep mensen op een klein onbewoond eiland en binnen de kortste keren komen er conflicten. En dan zie je hetzelfde patroon weer: ze maken afspraken, regels en tenslotte wetten die (ook) op de Tien Geboden lijken.

